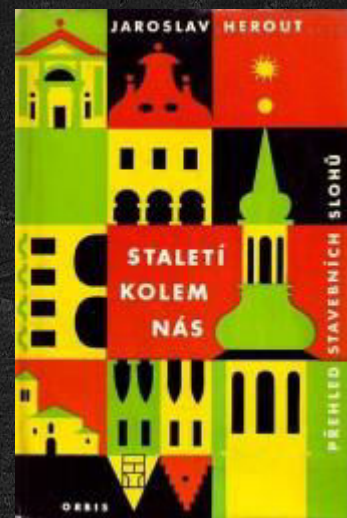
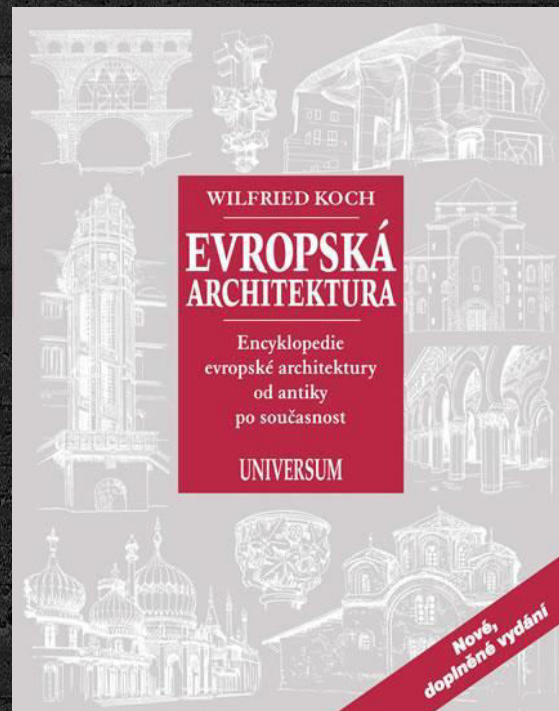

4. Architektura - hmota a prostor, duchovní a
nehmotné aspekty architektury, adekvátní
odborná terminologie pro střední školy.

Literatura

KOCH, Wilfried. *Evropská architektura: encyklopedie evropské architektury od antiky po současnost*. Vyd. 3. Překlad Petr Kaška, Zdeněk Vyplél. Praha: Euromedia Group - Knižní klub, 2012. Universum (Knižní klub). ISBN 978-80-242-3657-5.

HEROUT, Jaroslav. *Staletí kolem nás: přehled stavebních slohů*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1961. Kultura kolem nás.

Literatura

HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*. Dotisk 3. přeprac. vyd. Praha?: Tvorba, 2001. ISBN 80-85386-92-5.

BLAŽÍČEK, Oldřich J a Jiří KROPÁČEK. *Slovník pojmů z dějin umění: názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*. Vyd. 2. Praha: Aurora, 2013. ISBN 978-80-7299-104-4.

OLDŘICH J. BLAŽÍČEK JIŘÍ KROPÁČEK

SLOVNÍK
POJMŮ
Z DĚJIN
UMĚNÍ

NÁZVOSLOVÍ A TVAROSLOVÍ
ARCHITEKTURY, SOCHAŘSTVÍ, MALBY
A UŽITÉHO UMĚNÍ

d.

Architektura není primárně konstrukcí, ale prostorem,
který vyvolává působení
a probouzí náladu v člověku.... A. Loos

Nejobecněji je možné architekturu definovat jako
utváření životního prostředí uměleckými prostředky s
ohledem na dostupnou techniku. Architektura by měla
spojovat funkci estetickou s funkcí užitnou,
technickou a ekonomickou a bývá tak spíše zařazována
mezi umělecké obory. V užším pojetí je architektura
definována jako „umění stavět“, kde architektonická
díla plní nejen užitkové a praktické stránky stavby,
ale i vyvolávají určitý dojem, představy, pocity.

Bernard Tschumi říká, že to, co odlišuje architekturu
od stavitelství je koncept.

Funkce architektury

Architektura by měla plnit tři základní funkce, a to funkci užitnou, estetickou a ideovou (symbolickou).

a) **Užitná funkce** - vyjadřuje požadavek, aby architektura sloužila různým potřebám lidí určité doby.

b) **Estetická funkce** - váže se na estetiku stylu určité doby a výsledkem estetické funkce je vhodnost stavby v dané době, soulad proporcí, vyváženost stavby a včlenění stavby do okolní krajiny.

c) **Symbolická** - vyjadřuje ideje, myšlení lidí určité doby (např. religiózní symbolika, v minulosti chrámy na půdorysu kříže.)

Prostor

Prožitek prostorového působení nelze nijak objektivně zjistit. K jeho popisu proto používáme opisů - často metaforických přívlastků, které zdůrazňují určitý aspekt utváření a působení prostorových částí.

Aditivní

- představa stejných prostorových částí, které jsou připojovány k sobě (a mohou být přidávány, aniž by byl prožitek vnitřního prostoru pozměněn) - např. prostorový zážitek v románské architektuře

Divizivní

- představa celku, který je uvnitř rozdělován do relativně samostatných prostorových částí (děje se tak např. rychlým sledem klenebních travé, diagonálním postavením přípor, apod.) - např. prostorový zážitek v gotické architektuře

Prostor

Antropocentrický prostor

- pomocí srovnání s lidským tělem a na základě lidského prožitku perspektivy - např. renesanční architektura (F. Brunellesci představuje návštěvníkovi dokonalý obraz geometrické perspektivy v tom okamžiku, kdy divák stojí na přesně vymezeném místě označeném na podlaze).

Prostupující prostorové jednotky

(perspektivní barok) - např. Guarino Guarini ve svých realizacích, a nebo tzv. česká skupina radikálních staveb na počátku 18. století - při procházení interiérem se prostorové jednotky „pohybují, klesají a vzdouvají“

Prostor

Plynoucí prostor

- prostor vymezovaný dílčími přepážkami, typický příklad: Ludwig Mies van der Rohe a jeho Villa Tugendhat v Brně.

Uzavřený prostor, otevřený prostor

- jejich protiklad:
např. prostor zcela jasně uzavřený stěnami a klenbou -
oproti tomu srov. Philip Johnson a jeho vlastní,
prosklený dům „Glas House“.

Prostorový půdorys

- Adolf Loos a jeho tzv. „Raumplan“.
<https://www.youtube.com/watch?v=w43RLWq8iGo>

Světlo

Světlo v architektuře je využíváno z rozmanitých důvodů:

- a) jako osvětlení interiéru
- b) zdůraznění významné části v interiéru
- c) jako prostorotvorný prvek, který může svým působením prostor sjednotit,
a nebo naopak rozdělit do parciálních prostorových částí

Přirozené světlo

Magické, zázračné světlo

Umělé osvětlení

Barva

Barevnost interiérů, fasád, sgrafitová výzdoba,
fresková výzdoba, barva mramorů, textilií, tapet

Řád

Tektonický

- sestavení podpěry a břemena

Stereotomní

- sřetězení horizontálních ploch ve vertikálních osách
- výstavba podlaží prostřednictvím bosovaných kvádrů

Výstavba a odlišení pater odstupňováním způsobem bosáže

- okenní řád: sřetězení pomocí různé velikosti okenních patrech nad sebou

Řád

Podpěry

Sloup

polosloup

Pilíř

Pilastr

lizéna s patkou

Sloupové řády

Řecké

Dórský

Iónský

Korintský

Římské

Toskánský

Kompozitní

Kolosální řád

Sakrální architektura

Dispozice

Bazilika

Halová dispozice

Centrální dispozice

Sakrální architektura

Úkol: Vypište, co nejvíce termínů související s částmi půdorysů sakrálních staveb

Sakrální architektura

Úkol: Vypište, co nejvíce termínů související s částmi půdorysů sakrálních staveb

Presbytář-chór

Chór s ochozem a věncem kaplí

Věž

Westwerk

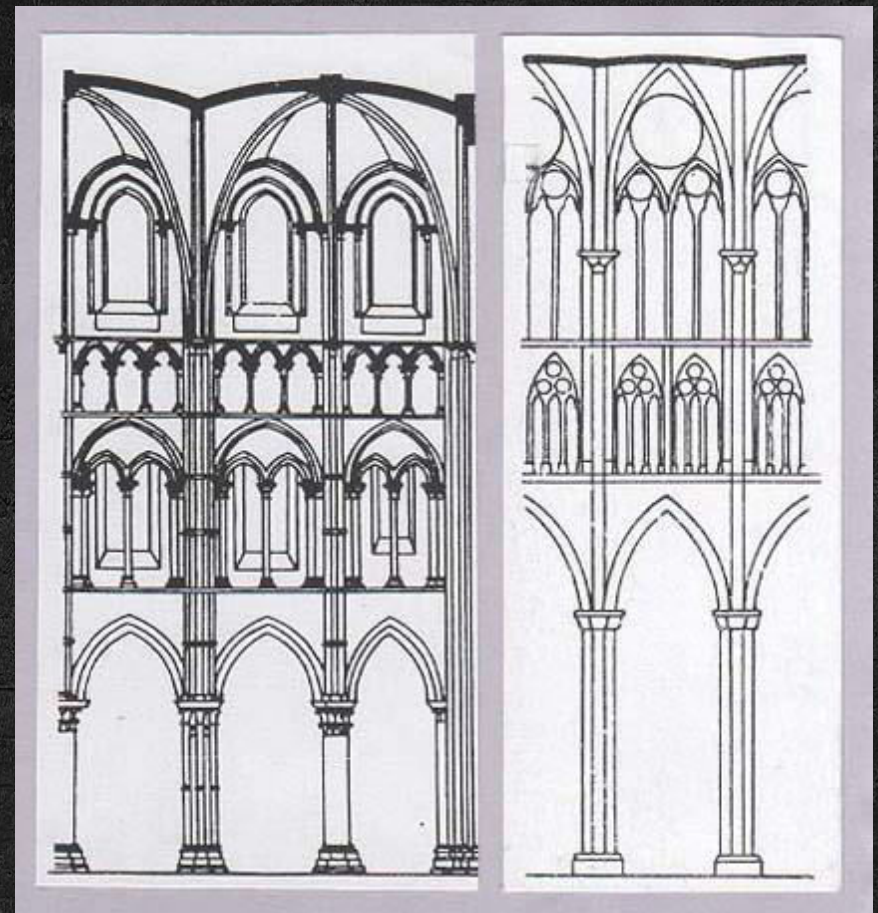
Kampanila

Transept

Krypta

kaple

Vnitřní členění stěn
Úkol – doplňte:
Dvouzónové -
Trojzónové -
Čtyřzónové -

Vnitřní členění stěn

Úkol - doplňte:

Dvouzónové-arkáda, okenní zóna

Trojzónové-arkáda, empora, okno

Čtyřzónové- arkda, empora, triforium, okno

Světská architektura

Zámek – palazzo in fortezza
- palazzo in villa

Vila - toskánská
- římská
- benátská

Půdorysná dispozice

- zámek na půdoryse obdélníka
- čtyřkřídlová dispozice
- Zámek trojkřídlový
- Hlavní zámecké těleso a boční křídla

Zahradní architektura

Francouzská

Anglická

Osvícenský park

Doplnit o termíny parter, bosket, oranžérie,
belvédér

Urbanismus - **městské plánování**: pojem znamená především vědomé plánování města; jednak jeho celkový vzhled, rozložení funkcí (např. chrámový okrsek, farní kostel a náměstí, správní centrum, oblast vrchnostenského-panského stavitelství, apod.), jednak úpravu městského interiéru (propojení vnitřních částí, prostor pro shromažďování, apod.).

Nejzábavnější výukové video.

SPLENDISSIMA BASILICA animovaná historie
sedlecké baziliky

https://www.youtube.com/watch?v=I_9yPTFqweM

Historie Jindřichova Hradce v animační zkratce

<https://www.youtube.com/watch?v=BRAW1vr--CI>

Videa:

Deset století architektury

Khanova škola

Národní klenoty

Tajemství dávných dob

Na youtube: např. LeCorbusiér-

<https://www.youtube.com/watch?v=BsIO0gna0M8>

[Unesco Muzes](#)

Úkol: Navrhněte architektonickou procházku po Brně,
zvolte si téma (období, architekta, průřez...)
Vymyslete procházku na 1 hodinu (60 minut), seznam
staveb, doprava MHD či pěšky.....